

VOOR EEN INTERNERING VAN SEKSUEEL GEWELDDADIGE PREDATOREN NAAR AMERIKAANS MODEL

‘Als er in het piepkleine België 300.000 mensen op straat komen om te rouwen over de dood van een dozijn onschuldige kinderen, waarom is er dan geen equivalent van 6 miljoen Amerikanen die hetzelfde zouden doen voor de honderden kinderen die hier in gelijkaardige omstandigheden overlijden?’ (*USA Today*, 23 oktober 1996)

1. Seksueel gewelddadige predatoren – probleemstelling

Wanneer een kind slachtoffer wordt van geweld, past verontwaardiging. Kinderen zijn weerloos en onschuldig. Ons rechtssysteem slaagt er niet steeds in om kinderen op doeltreffende wijze te beschermen. In deze bijdrage wordt een voorstel geformuleerd om een wetgevend instrument in te voeren dat als doelstelling heeft kinderen beter te beschermen tegen bepaalde extreme vormen van seksueel geweld. Daarbij wordt inspiratie gezocht in recente Amerikaanse wetgeving.¹

Rechtssystemen worstelen allang met moeilijkheden betreffende seksuele geweldplegers tegenover kinderen. Seksuele misdrijven tegenover kinderen worden vaak gepleegd door mensen die hun aandrang niet of nauwelijks onder controle hebben.² Hun wil is sterker dan henzelf. Nochtans gaat ons strafrecht uit van het vereiste dat de dader van een misdrijf op het moment van het feit beschikte over zijn vrije wil. Geesteszieken worden derhalve niet gestraft, omdat hen geen schuld kan treffen. Sommige seksuele geweldplegers bevinden zich in een schemerzone tussen crimineel en geestesziek en stellen het recht bijgevolg voor aanzienlijke problemen.

In de Verenigde Staten worstelt men met dezelfde problematiek. Bepaalde seksuele delinquenten zitten hun straf uit, worden vrijgelaten en vallen opnieuw mensen aan. Een moeilijkheid is uiteraard dat men geen wet kan uitvaardigen die tot gevolg heeft dat alle seksuele delinquenten voor de rest van hun dagen achter tralies worden gehouden. In gevallen die men in Amerika omschrijft als *date rape*, waarbij

1. Met dank aan Prof. J. SINGER (Harvard Law School) die me tijdens mijn verblijf in de Verenigde Staten in contact bracht met de hierna besproken wetgeving.

2. W. PITHERS, ‘Treatment of rapists’, in G.C. NAGAYAMA HALL, *et al.* (ed.), *Sexual aggression: issues in etiology, assessment, and treatment*, Washington D.C., Taylor en Francis, 1993, 175; C.C. TOWER, *Understanding child abuse and neglect*, Boston. Allyn en Bacon, 1989 (1996), 147.

iemand slachtoffer wordt van seksueel geweld na vrijwillig het gezelschap van de dader te hebben opgezocht, is uiteraard een andere benadering vereist dan voor kinderverkrachters of serieverkrachters, of verkrachters die hun slachtoffer martelen of om het leven brengen. Bij dergelijke mensen kan er in bepaalde gevallen sprake zijn van een psychische afwijking of persoonlijkheidsstoornis die de kans op recidive zeer aanzienlijk maakt, zodat de maatschappij moet worden beschermd.

De categorie die het recht voor problemen stelt, is de categorie die zweeft tussen de traditionele criminelen enerzijds en de geesteszieken anderzijds. Sommige individuen vertonen kenmerken van beide categorieën. Het zijn mensen die in de gevangnissen afgezonderd en beschermd moeten worden, maar die door psychiaters niet als geestesziek worden beschouwd. Het is voor de zwaarste gevallen uit deze specifieke groep dat men in Amerikaanse wetgevingen de categorie van de 'seksueel gewelddadige predatoren' (sexually violent predators) gecreëerd heeft.³

Bepaalde Amerikaanse wetten uit het begin van de jaren 1990 creëerden de categorie van de seksueel gewelddadige predatoren, specifiek wettelijk omschreven, om te vermijden dat mensen die voldoen aan de wettelijke omschrijving na het uitzitten van hun straf noodzakelijkerwijze moeten worden vrijgelaten.⁴ Deze wetten, bijvoorbeeld een wet uit de staat Kansas, maken een 'civil commitment' mogelijk.⁵ Dit komt in ons rechtsstelsel overeen met de internering, met deze precisering dat het niet gaat om een internering die de straf vervangt, zoals bij personen die geestesziek zijn op het moment van de feiten en van de uitspraak, maar wel aanvult,

3. Bij het gebruik van de term 'predatoren' in het Nederlands past een voetnoot. Aangezien het hier een nieuwe categorie betreft – die in wat volgt nauwkeurig is omschreven zal worden – past ook een nieuwe omschrijving. Een vertaling van 'sexually violent predators' als seksueel gewelddadige 'delinquenten' of 'personen' brengt het probleem met zich dat de bedoelde categorie zich terminologisch onvoldoende zou onderscheiden van de bredere groep van seksuele delinquenten. Het gebruik van de term 'predatoren' in een juridische context vermijdt begripsverwarring. De Van Dale woordenboeken, die het gangbaar taalgebruik van heden optekenen, geven aan de term 'predator' uitsluitend een biologische betekenis (roofdier). Het Latijnse 'praedator' werd nochtans wel voor personen gebruikt (plunderaar, rover, jager, kaper). Ook in het Frans wordt 'prédateurs' niet enkel voor roofdieren gebruikt.

4. Op dit ogenblik bestaan er wetten die een internering van seksueel gewelddadige predatoren mogelijk maken (na het volledig uitzitten van de straf, of op het moment dat een voorlopige invrijheidstelling mogelijk wordt) in de staten Arizona, Californië, Kansas en Washington. Talloze andere staten bereiden dergelijke wetgeving voor. In Minnesota bestaat een soortgelijke wet als in de voormelde staten, maar worden personen die in aanmerking komen voor het systeem ingesteld door de wet omschreven als 'persons with sexual psychopathic personalities and sexually dangerous persons'. Voor commentaar op deze wet, zie: S.H. FRANCIS, 'Sexually dangerous person statutes: constitutional protections of society and the mentally ill or emotionally-driven punishment?', *Suffolk University Law Review*, 1995, 125. De omschrijving uit de andere staten is m.i. beter dan die van Minnesota, omdat het begrip 'psychopatische persoonlijkheid' vaag lijkt en verwarrend kan zijn. Bovendien geeft de term 'seksueel gevaarlijke personen' (ook gebruikt in een gelijkaardige wet uit Illinois) onvoldoende het onderscheid weer tegenover de bredere groep van seksuele delinquenten. De term 'gevaarlijk' is ook veel vager dan 'gewelddadig'. Deze laatste term impliceert dat een potentieel gevaar zich in feiten heeft uitgesproken.

5. Voor een overzicht van de verschillende wetten, zie: J.K. CORNWELL, 'Protection and treatment: the permissible civil detention of sexual predators', *Washington and Lee Law Review*, 1996, 1293; S.J. SCHULHOFER, 'Two systems of social protection: comments on the civil-criminal distinction, with particular reference to sexually violent predator laws', *Journal of Contemporary Legal Issues*, 1996, 7.

zoals bij gedetineerden die in de loop van de uitvoering van hun straf geestesziek worden.⁶

Door toepassing van een specifieke en op maat van seksueel gewelddadige predatoren ontworpen procedure van 'civil commitment', kan worden vermeden dat een delinquent uit deze kleine – maar extreem gevaarlijke – groep na het uitzitten van de straf vrijkomt. Tegelijk wordt vermeden dat de traditionele mechanismen van voorlopige invrijheidstelling in hun geheel overboord moeten worden geworpen.⁷ Het invoeren van een dergelijke procedure, die bij ons logischerwijze thuishoort in een nieuw hoofdstuk in de Wet tot Bescherming van de Maatschappij, laat de beginselen van de bestaande systematiek van het strafrecht ongemoeid. De straf wordt niet vervangen door een internering, aangezien seksueel gewelddadige predatoren niet noodzakelijk voldoen aan de criteria voor geestesziekte. De Amerikaanse procedure van 'civil commitment' is een burgerlijke procedure, een beschermingsmaatregel zoals de internering, zodat er geen sprake is van 'double jeopardy' (*non bis in idem*).⁸

De Kansas Sexually Violent Predator Act⁹ dateert uit 1994 en is in ruime mate gebaseerd op een wet uit de staat Washington.¹⁰ Deze wetten creëren een procedu-

6. Zie hierover art. 21 van de Wet van 1 juli 1964 tot Bescherming van de Maatschappij tegen abnormalen en gewoontemisdadigers (WBM).

7. De Wet-Lejeune van 31 mei 1888 zal wellicht worden vervangen door nieuwe wetgeving dewelke thans door het Parlement voorbereid wordt. Zie het Wetsontwerp betreffende de voorwaardelijke invrijheidstelling en tot wijziging van de [WBM], *Gedr. St.*, Kamer, 1996-97, nr. 1070/1-6 en het Wetsontwerp tot instelling van de commissies voor de voorwaardelijke invrijheidstelling, *Gedr. St.*, Senaat, 1996-97, nr. 1-589/1-11.

8. De regel *non bis in idem* maakt volgens de rechtspraak een algemeen rechtsbeginsel uit (Cass., 5 oktober 1982, *Pas.*, 1983, I, 174). Zie ook: J. VELU en R. ERGEC, *La Convention Européenne des Droits de l'Homme*, Brussel, Bruylant, 1990, 521 (met talloze verwijzingen).

9. Leroy HENDRICKS, de eerste persoon in de staat Kansas waarvoor de Sexually Violent Predator Act (Kansas Statutes Annotated, Chapter 59, Probate Code, Article 29A, Commitment of Sexually Violent Predators (1994)) werd toegepast, betwistte de grondwettelijkheid van deze wet op gronden van 'due process' en 'equal protection'. De wet kwam tot stand na initiatieven van de bevolking, naar aanleiding van de verkrachting en moord door een vrijgelaten seksuele delinquent van studente Stephanie SCHMIDT. Het U.S. Supreme Court heeft in de zaak *Kansas v. Hendricks* de wet uit Kansas grondwettelijk bevonden (117 S.Ct. 2072; zie ook *De Standaard*, 23 juni 1997, 'Amerikaanse Staten mogen vrijgelaten pedofielen interneren'). Naast de eigenlijke uitspraak zijn ook de pleidooien voor het Supreme Court (d.d. 10 december 1996) te vinden in de Westlaw-databank (1996 WL 721073). Een bespreking van de wet is te vinden in: K.A. MCCAFFREY, 'The civil commitment of sexually violent predators in Kansas: a modern law for modern times', *University of Kansas Law Review*, 1994, 887.

10. Washington Revised Code, Title 71, Mental Illness, Chapter 71.09, Sexually Violent Predators. Voor een bespreking van deze wet zie: M.A. BOCHNEWICH, 'Prediction of dangerousness and Washington's sexually violent predator statute', *California Western Law Review*, 1992, 277; T.M. BLOOD, 'Proceedings under Washington's new statutory scheme providing for the indefinite involuntary commitment of sexually violent predators are civil, not criminal, in nature', *University of Puget Sound Law Review*, 1992, 855; C.B. KEEGAN, 'Washington's sexually violent predator statute: constitutionally sound and the best alternative for the problem of violent predators', *Seattle University Law Review*, 1996, 157. De wet trad in werking op 1 juli 1990 en is de eerste Amerikaanse wet betreffende seksueel gewelddadige predatoren. Ook de wet uit Washington werd aangevochten op grondwettelijke gronden. De wet werd grondwettelijk bevonden door het Washington Supreme Court (*In re Young*, 857 P.2d 989 (Wash. 1993))

→

re die in de systematiek van ons rechtssstelsel in grote mate reeds bestaat in de Wet tot Bescherming van de Maatschappij. Een internering van seksueel gewelddadige predatoren na afloop van de straf kan bijgevolg in ons recht worden ingevoerd op basis van wetgeving die veel beknopter kan zijn dan de Amerikaanse wetten, aangezien de procedurele waarborgen van de Amerikaanse wetten bij ons reeds bestaan in de Wet tot Bescherming van de Maatschappij. De voornaamste taak voor de wetgever zal erin bestaan een goede definitie te geven van de categorie van seksueel gewelddadige predatoren (zie verder). Deze definitie kan worden ingevoegd in de Wet tot Bescherming van de Maatschappij. Daarbij moet een evenwicht worden betracht tussen een overdreven detaillistische definitie enerzijds en een al te vage en ruime definitie anderzijds.

In wat volgt worden enkele definities geciteerd van de categorie personen die in aanmerking komen voor internering na de straf. Omwille van de nauwkeurigheid wordt teruggегреpen naar de oorspronkelijke Engelstalige teksten. Na het aanhalen van de definities wordt telkens commentaar gegeven en worden voor- en nadelen van verschillende definities tegen elkaar afgewogen. Het commentaar is uiteraard geschreven vanuit rechtspolitieke invalshoek en richt zich niet op elementen die enkel voor Amerika relevant zijn.

2. Seksueel gewelddadige predatoren in Kansas

De Kansas Sexually Violent Predator Act geeft de volgende definities¹¹:

(a) 'Sexually violent predator' means any person who has been convicted of or charged with a sexually violent offense and who suffers from a mental abnormality or personality disorder which makes the person likely to engage in the predatory acts of sexual violence, if not confined in a secure facility.

(b) 'Mental abnormality' means a congenital or acquired condition affecting the emotional or volitional capacity which predisposes the person to commit sexually violent offenses in a degree constituting such person a menace to the health and safety of others.

(c) 'Predatory' means acts directed towards strangers or individuals with whom relationships have been established or promoted for the primary purpose of victimization.

(d) 'Sexually motivated' means that one of the purposes for which the defendant committed the crime was for the purpose of the defendant's sexual gratification.

→

maar werd vervolgens met succes aangevochten voor een federale District Court (*Young v. Weston*, 898 F. Supp. 744 (W.D. Wash. 1995)). Voor een kritiek op deze beslissing zie: N.L. TAYLOR, 'Abuse of judicial review: the unwarranted demise of the sexually violent predators statute by *Young v. Weston*', *Washington Law Review*, 1996, 543. Er volgde een hoger beroep voor het Ninth Circuit Court of Appeals. Dit hof heeft voor het ondernemen van verdere actie gewacht op de uitspraak van het U.S. Supreme Court in *Kansas v. Hendricks*.

11. Kansas Statutes Annotated, 59-29a02.

In het eerste onderdeel (a) rijst uiteraard de vraag wat een 'sexually violent offense' is. Dit begrip wordt in de wet uit Kansas omschreven met verwijzingen naar allerlei bepalingen uit het strafrecht van Kansas, die voor onze doeleinden niet rechtstreeks relevant zijn. In de definitie die voor ons recht in een volgend onderdeel zal worden voorgesteld, wordt een systematiek ontworpen die aansluit bij specifieke misdrijven uit ons Strafwetboek.

Bij de invulling van de termen 'geestelijke afwijking' en 'persoonlijkheidsstoornis', zal het inwinnen van deskundig advies noodzakelijk zijn. Psychiaters of andere deskundigen zijn immers beter geplaatst dan juristen om uitspraak te doen over de persoonlijkheidsstructuur van seksuele delinquenten en de daaraan verbonden waarschijnlijkheid van recidive. Dit neemt niet weg dat in geschriften van psychiaters en klinische psychologen vaak de stelling opduikt dat 'the best single predictor of future sex offenses [is] past sex offenses'.¹² Een pragmatische aanpak, minstens ten dele gebaseerd op de feitelijke gedragingen van de betrokkene, lijkt derhalve ook in de ogen van deskundigen de beste aanpak.¹³

Het gebruik van de term 'geestelijke afwijking' vermijdt dat psychiaters gebonden zouden zijn door de inhoud van de engere term 'geestesziekte'.¹⁴

Bij het beoordelen van de vraag of iemand een geestelijke afwijking of een persoonlijkheidsstoornis heeft, zullen zowel de deskundige als het bevoegde orgaan rekening houden met de aard van in het verleden gepleegde feiten. Het vereiste dat door deskundigen een geestelijke afwijking of persoonlijkheidsstoornis wordt vastgesteld, lijkt noodzakelijk om de specifieke categorie van de seksueel gewelddadige predatoren te kunnen afbakenen van de ruimere categorie van seksuele delinquenten.¹⁵

12. G.C. NAGAYAMA HALL, *et al.* (ed.), *Sexual aggression: issues in etiology, assessment, and treatment*, Washington D.C., Taylor en Francis, 1993, Preface, xviii.

13. Ook Dr. BEFORT benadrukte in de zaak *Kansas v. Hendricks* dat gedragingen uit het verleden de beste voorspellende factor zijn van toekomstig gedrag (259 Kan. 248). Tevens stelde hij dat pedofielen de neiging hebben hun gedrag te herhalen (259 Kan. 248). Dit blijkt ook uit studies die aantonen dat 'identification and intervention with even a few actual and potential offenders at an early stage might well prevent literally hundreds of children suffering sexual assault' (C. BAGLEY, *Child sexual abuse and mental health in adolescents and adults*, Aldershot (Engeland), Avebury, 1995, 138).

14. De Amerikaanse wetgevers kozen bewust voor de term 'mental abnormality', vertaald als geestelijke afwijking, omdat dit geen psychiatrische vakterm is. Aldus kon Dr. BEFORT in de zaak *Kansas v. Hendricks* verklaren dat pedofiel Leroy HENDRICKS niet geestesziek ('mentally ill') was, in de zin dat hij niet voldeed aan psychiatrische criteria van geestesziekte, maar wel een 'mental abnormality' vertoonde in de zin van de wet (259 Kan. 246, 249). Het feit dat de term 'persoonlijkheidsstoornis' ('personality disorder') wel een psychiatrische vakterm is, kan psychiaters bij het vormen van hun advies helpen, aangezien psychiaters aan de hand van de heersende criteria van de wetenschap kunnen oordelen of een individu al dan niet een persoonlijkheidsstoornis vertoont.

15. In principe zijn de Amerikaanse wetten inzake seksueel gewelddadige predatoren niet van toepassing op situaties van incest, wat vooral blijkt uit het vereiste dat het moet gaan om predatoire daden van seksueel geweld, dit wil zeggen daden waarvan personen het slachtoffer worden die de dader niet kende of waarmee door de dader relaties werden aangegaan of onderhouden die hoofdzakelijk gericht waren op victimisering. Dit vereiste versmalt de toepassing van een internering van een seksueel gewelddadige predator – m.i. terecht – tot de gevallen waar werkelijk geen redelijke kans meer is op sociale reïntegratie en geen andere efficiënte beschermingsmaatregelen voorhanden zijn.

Voor wat de procedurele waarborgen voor de betrokkenen betreft, volstaat het op te merken dat de W.B.M., los van de vraag of de Commissie tot Bescherming van de Maatschappij zal blijven bestaan¹⁶, allicht steeds zal voorzien in een systeem van internering van geesteszieke personen die een gevaar voor de maatschappij opleveren.¹⁷ Voor personen die tijdens de uitvoering van hun straf geestesziek worden, zal ook een systeem van internering blijven bestaan dat de nodige procedurele waarborgen biedt voor de betrokkene. Dezelfde procedurele waarborgen kunnen gelden voor seksueel gewelddadige predatoren.¹⁸ Aangezien er op dit stuk allerlei hervormingen worden voorbereid, wordt in wat volgt niet gesproken over de Commissie tot Bescherming van de Maatschappij, de Minister van Justitie of enige andere instantie, maar wel van 'bevoegd orgaan'.¹⁹

3. Seksueel gewelddadige predatoren in Washington

De definities uit de Washington Sexually Violent Predator Act zijn in grote mate gelijklopend met de hoger geciteerde definities van de wet uit Kansas (1994), dewelke in grote mate een kopie is van de wet uit Washington (1990). Interessant zijn wel de volgende onderdelen uit de definities uit de staat Washington²⁰:

(1) 'Sexually violent predator' means any person who has been convicted of or charged with a crime of sexual violence and who suffers from a mental abnormality or personality disorder which makes the person likely to engage in predatory acts of sexual violence if not confined in a secure facility. (...)

16. In het rapport van de Parlementaire Onderzoekscommissie-Dutroux wordt voorgesteld de Commissie tot Bescherming van de Maatschappij af te schaffen (*Gedr. St.*, Kamer, 1996-97, nr. 713/6).

17. De Commissie-Dutroux stelt voor de beslissingen over de uitvoering, het verloop en de duur van de internering toe te vertrouwen aan een aparte kamer binnen een strafuitvoeringsrechtbank (*Gedr. St.*, Kamer, 1996-97, nr. 713/6, 181).

18. De (lovenswaardige) maatregelen ingevoerd bij Wet van 13 april 1995 betreffende seksueel misbruik ten aanzien van minderjarigen (*B.S.*, 25 april 1995), voorzien o.m. in de begeleiding of behandeling van seksuele delinquenten die veroordeeld werden wegens feiten jegens minderjarigen, bij hun voorwaardelijke invrijheidstelling (art. 8, tweede lid, Wet voorwaardelijke invrijheidstelling van 31 mei 1888, *B.S.*, 3 juni 1888). Tevens wordt de voorwaardelijke invrijheidstelling voor de betrokkenen onderworpen aan het advies van een dienst gespecialiseerd in de begeleiding en behandeling van seksuele delinquenten (art. 5, tweede lid, Wet voorwaardelijke invrijheidstelling). Zie ook het door dezelfde Wet van 13 april 1995 ingevoerde artikel 20bis van de WBM. Deze hervormingen gaan in de goede richting, maar bieden de maatschappij onvoldoende bescherming tegen seksueel gewelddadige predatoren (zoals Marc DUTROUX).

19. Een ander orgaan waarvoor mogelijkerwijze een rol is weggelegd, zijn de commissies voor de voorwaardelijke invrijheidstelling. De oprichting en de bevoegdheid van deze commissies (die de rol die de Minister thans vervult inzake voorlopige invrijheidstelling op zich nemen), vormt het voorwerp van het Wetsontwerp tot instelling van de commissies voor de voorwaardelijke invrijheidstelling, *Gedr. St.*, Senaat, 1996-97, 1-589/1-11.

20. Revised Code of Washington, 71.09.020. Aangezien de uitspraak van het U.S. Supreme Court in *Kansas v. Hendricks* determinerend is geweest voor de grondwettelijkheid van de wet uit Washington, werd de wet uit Kansas eerst besproken.

(3) 'Likely to engage in predatory acts of sexual violence' means that the person more probably than not will engage in such acts. Such likelihood must be evidenced by a recent overt act if the person is not totally confined at the time the petition is filed under [Revised Code of Washington] 71.09.030. (...)

(5) 'Recent overt act' means any act that has either caused harm of a sexually violent nature or creates a reasonable apprehension of such harm.²¹

Opvallend in de definitie uit Washington is dat de wetgever het blijkbaar nodig vond te preciseren wat 'Likely to engage in predatory acts of sexual violence' betekent. Een definitie die 'likely' omschrijft als 'more probable than not' is echter duidelijk circulair. Het wekt daarom geen verwondering dat de wetgever uit Kansas heeft nagelaten te omschrijven wat het betekent dat een persoon in de toekomst 'waarschijnlijk' nieuwe slachtoffers zal maken.

Het geval van Leroy HENDRICKS, de eerste persoon voor wie het systeem van 'civil commitment' in de staat Kansas werd toegepast, is onder meer interessant omdat het een licht werpt op de overbodigheid van het omschrijven van het begrip 'waarschijnlijk', zoals in de wet uit de staat Washington.

Leroy HENDRICKS is een man die tussen 1955 en 1984 niet minder dan tien kinderen (tussen 7 en 14 jaar oud) gemolesteerd heeft. Hij bracht ongeveer de helft van die periode in de gevangenis of in psychiatrische instellingen door.²² In 1994 zou hij worden vrijgelaten, na het beëindigen van een tienjarige straf die hij in 1984 had opgelopen. Leroy HENDRICKS verklaarde in de loop van de procedure dat hij zijn aandrang tot seksuele omgang met een kind niet kon onderdrukken wanneer hij gestresseerd raakte.²³

Een deskundige, Dr. BEFORT, legde in deze zaak verklaringen af die als volgt werden samengevat in het arrest: 'Dr. BEFORT believed it likely that HENDRICKS would engage in predatory acts of sexual violence or sexual activity with children if permitted to do so. The factors upon which he based this opinion were the aphorism that 'behavior is a good predictor of future behavior', his professional knowledge that pedophiles tend to repeat their behavior, and HENDRICKS' poor understanding of his behavior.'²⁴

Een dergelijk geval is een typevoorbeeld van een seksueel gewelddadige predator. Een internering van een dergelijke persoon zou hebben kunnen vermijden dat hem tussen zijn twintigste en vijftigste levensjaar *tien* kinderen ten prooi vielen. In plaats van de man telkens weer vrij te laten – wegens het ontbreken van een systeem van internering van seksueel gewelddadige predatoren – had het juridisch apparaat hem binnen een gevangenis of psychiatrische afdeling van een gevangenis moeten houden 'until he exhaled his last breath and his spirit departed this earth'.²⁵

21. Punt (2) uit de aangehaalde wetsbepaling omschrijft 'mental abnormality', punt (4) omschrijft 'predatory', punt (6) omschrijft 'sexually violent offense', telkens op vergelijkbare wijze als in Kansas.

22. Voor de feiten van deze zaak, zie de uitspraak van het Supreme Court van Kansas (*In the matter of the care and treatment of Leroy Hendricks*, 1 maart 1996, 259 Kan. 246).

23. 259 Kan. 246, 248.

24. 259 Kan. 246, 249.

25. Justice Lockett, concurring (259 Kan. 246, 263). In ons land zou een internering van seksueel gewelddadige predatoren logischerwijze niet plaatsvinden in een psychiatrische afdeling van een gevangenis (tenzij voorlopig), maar wel in een Inrichting tot Bescherming van de Maatschappij.

Het is duidelijk dat in zo'n geval geen nood is aan specifieke wettelijke omschrijvingen van wat het betekent dat de betrokkene 'waarschijnlijk' zijn gedrag zal herhalen. Evenmin is het bewijzen van deze waarschijnlijkheid aan de hand van een recente openlijke daad ('recent overt act') vereist. Het weglaten van deze criteria uit de wet van Washington, zoals de wetgever uit Kansas heeft gedaan, lijkt verkieslijk.²⁶

4. Seksueel gewelddadige predatoren in Georgia

Vermeldenswaard is een element uit de definitie van seksueel gewelddadige predatoren in de staat Georgia.²⁷ Die staat vermeldt in zijn definitie niet enkel 'mental abnormality' en 'personality disorder', maar ook eenvoudigweg een 'attitude'. Men kan in Georgia derhalve in principe als een seksueel gewelddadige predator worden beschouwd indien men een geestelijke afwijking, een persoonlijkheidsstoornis of een 'attitude' (houding, gedrag) vertoont dewelke het waarschijnlijk maken dat de betrokkene in de toekomst opnieuw predatoire daden van seksueel geweld zal stellen, indien hij wordt vrijgelaten.

Wanneer iemand, zoals Marc DUTROUX bijvoorbeeld, speciale verborgen kelders in zijn woning aanlegt met het oog op het opsluiten van kinderen, blijkt uit deze feitelijke gedragingen uiteraard het gevaar voor de maatschappij. Het lijkt echter aannemelijk dat deskundigen uit zulke gedragingen ook het bestaan van een geestelijke afwijking of persoonlijkheidsstoornis zullen afleiden, zodat het ietwat vage element van de 'attitude' uit de definitie van Georgia niet moet worden overgenomen.

5. Seksueel gewelddadige predatoren in Californië

In de wetgeving uit Californië wordt vereist dat de betrokkene *twee of meer* slachtoffers maakte.²⁸ Dit vereiste komt niet voor in de wettelijke omschrijvingen die hierboven aan bod kwamen. Er is ook geen enkele reden waarom het gerechtelijk apparaat voor een internering ter aanvulling van de straf, zou moeten wachten totdat de betrokkene twee slachtoffers maakt (of zoals in het geval van Leroy HENDRICKS, tien slachtoffers).

Het misdrijf van verkrachting schijnt in de Verenigde Staten niet alleen het misdrijf te zijn dat het minst wordt aangegeven, maar ook het misdrijf waarin het hoogste percentage valse aantijgingen voorkomt.²⁹ Wellicht ontstond in Californië

26. De wet uit Arizona (Arizona Revised Statutes Annotated, 13-4601) betreffende de seksueel gewelddadige predatoren, is gebaseerd op de wetten uit Washington en Kansas en voegt geen wezenlijk nieuwe elementen toe. De wet uit Arizona blijft bijgevolg verder buiten beschouwing.

27. Code of Georgia, 42-1-12.

28. Annotated California Codes, 6600. Voor commentaar op deze wet, zie: M.E. FARMER, 'Review of selected 1995 California legislation; Crimes; Sexually violent predators', *Pacific Law Journal*, 1996, 574.

29. Zie voor verdere informatie aangaande de situatie in de Verenigde Staten: S. ESTRICH, 'Rape', *Yale Law Journal*, 1986, 1087.

de vrees dat iemand die het slachtoffer was geworden van een valse aantijging en die bijvoorbeeld een gevangenisstraf van drie of vijf jaar had opgelopen, na het verloop van die straf zou kunnen worden geïnterneerd als seksueel gewelddadige predator, en eventueel levenslang zou kunnen worden vastgehouden. Internering hoeft als zodanig uiteraard niet levenslang te zijn. Onze Wet op de Bescherming van de Maatschappij bevat een procedure die het einde van de internering in detail regelt.³⁰ Soortgelijke mechanismen bestaan ook in de Amerikaanse wetten.

De vermelde vrees lijkt evenwel onterecht, wat reeds gesuggereerd wordt door het feit dat Californië met zijn vereiste van twee of meer slachtoffers een buitenbeentje is.

In onze rechtscultuur ontbreekt de vrees dat de overheid erop belust zou zijn zoveel mogelijk rechten en vrijheden van het individu in te perken, een vrees die in de Verenigde Staten zeer levendig is (met name in organisaties zoals de invloedrijke American Civil Liberties Union).

Uiteraard is verkrachting een ernstig misdrijf, maar in vele gevallen gaat het om situaties waarbij de dader geen levensgrote bedreiging voor de maatschappij vormt, bijvoorbeeld omdat hij een eenmalige misstap begaan heeft, zodat de betrokkene na verloop van tijd in vrijheid kan worden gesteld. Gevallen waarin kinderen brutaal verkracht en vermoord worden, zijn gelukkig relatief zeldzaam. Indien evenwel een kind slachtoffer wordt van een seksueel gewelddadige predator, is er geen reden om te wachten totdat een tweede slachtoffer zou vallen.

6. Seksueel gewelddadige predatoren in Ohio en Pennsylvania

De wetten uit Ohio³¹ en Pennsylvania³² bevatten, naast omschrijvingen van seksueel gewelddadige predatoren gelijkend op die uit Kansas, telkens een lijst van

30. Zie art. 18 tot 20bis WBM.

31. Ohio Revised Code Annotated, 2971.01. De systematiek van deze wet is geheel anders opgevat dan de reeds besproken wetten. Deze wet werkt wel met de categorie van de seksueel gewelddadige predatoren, maar voorziet voor deze groep de mogelijkheid, in bepaalde gevallen, van levenslange gevangenisstraf zonder mogelijkheid van vervroegde invrijheidstelling. Er is geen sprake van internering als aanvulling van de straf, zodat de wet enkel van toepassing kan zijn op personen die gestraft worden op basis van de nieuwe wet. Voor personen die voor het uitvaardigen van de wet gestraft werden, bestaat derhalve geen specifieke mogelijkheid van internering zoals voorzien door de andere besproken wetten. Het systeem van Ohio beschermt de maatschappij dus minder efficiënt dan het systeem van internering na de straf. 'Life imprisonment without parole' is als systeem veel minder flexibel dan de internering, die niet noodzakelijk levenslang moet zijn en aldus aan concrete noden tegemoet kan komen. Men kan bijvoorbeeld denken aan situaties waarbij iemand door ziekte of ongeval verlamd raakt en aldus geen reëel gevaar voor de maatschappij meer oplevert.

32. Pennsylvania Statutes and Consolidated Statutes Annotated, 9791. Een onoverkomelijk nadeel van deze wet is dat zij enkel een systeem van registratie van seksueel gewelddadige predatoren en waarschuwing van de gemeenschap inhoudt, maar geen effectieve bescherming. De wet is daarom enkel interessant voor haar definitie van seksueel gewelddadige predatoren, niet voor het systeem van registratie en waarschuwing, dat een halfslachtige oplossing inhoudt die seksueel gewelddadige predatoren er niet van zal weerhouden nieuwe slachtoffers te maken.

concrete omstandigheden die erop wijzen dat de betrokkene in de toekomst waarschijnlijk opnieuw slachtoffers zal maken, indien hij daartoe de kans krijgt. Daders die hun slachtoffers folteren of om het leven brengen, worden in deze staten – m.i. terecht – beschouwd als personen waarvan het waarschijnlijk is dat ze zullen herbeginnen. Een gelijkaardig lijstje van concrete omstandigheden zal ook in het hierna volgende voorstel worden opgenomen.

Omstandigheden als het grote leeftijdsverschil tussen dader en slachtoffer kunnen relevant zijn. Indien een jongeman die net meerderjarig is geworden een dertienjarig meisje verkracht, kan men bezwaarlijk zeggen dat hieruit voldoende blijkt dat deze jongeman een pedofiel is die in de toekomst waarschijnlijk nieuwe slachtoffers zal maken, indien hij daartoe de kans krijgt. Indien de feiten gepleegd werden door een man die dertig jaar ouder was dan het slachtoffer, is dit relevant bij de inschatting van de situatie.

Omstandigheden als het voorhanden zijn van meerdere slachtoffers, de aard van het seksueel contact met het slachtoffer, of eventuele bijzondere wreedaardigheid van het gedrag van de dader zijn belangrijke elementen die erop kunnen wijzen dat de waarschijnlijkheid dat de dader nieuwe slachtoffers zal maken indien hij daartoe de kans krijgt, dermate groot is dat bescherming van de maatschappij zich opdringt.

7. Voorstel van preambule

Ofschoon het voorstel tot uitbreiding van de Wet tot Bescherming van de Maatschappij geen volledig op zich staande wet vormt en er bijgevolg in de meeste wetboeken enkel een nieuwe gecoördineerde versie van de Wet tot Bescherming van de Maatschappij zou verschijnen, lijkt het toevoegen van een preambule aan de oorspronkelijke wijzigingswet toch aangewezen. De voornaamste reden daarvoor is dat de bedoeling van de wetgever in een preambule duidelijk kan worden gesteld, wat naast een symboolwaarde ook nuttig kan zijn bij eventuele interpretatiemoeilijkheden. Het volgende voorstel is gebaseerd op verschillende Amerikaanse (op elkaar gelijkende) preambules van de besproken wetten:

De wetgever is van oordeel dat er een kleine maar extreem gevaarlijke groep van seksueel gewelddadige predatoren bestaat, dewelke niet verkeren in een staat van krankzinnigheid of in een ernstige staat van geestesstoornis of van zwakzinnigheid die hen ongeschikt maken tot het controleren van hun daden. In tegenstelling tot personen die geïnterneerd kunnen worden op gronden opgesomd in artikel 1 van de Wet tot Bescherming van de Maatschappij, vertonen seksueel gewelddadige predatoren in de regel kenmerken van een antisociale persoonlijkheid waarvoor volgens de huidige stand van de wetenschap geen effectieve behandeling bestaat en die het waarschijnlijk maken dat de betrokkene in de toekomst opnieuw seksueel gewelddadig gedrag zal ontplooiën, indien hij in vrijheid wordt gesteld. De wetgever is bovendien van oordeel dat de waarschijnlijkheid dat seksueel gewelddadige predatoren herhaaldelijk daden van seksueel geweld zullen stellen, hoog is. Het bestaande wetgevend kader, in het bijzonder inzake de voorlopige invrijheidstelling, en het

beleid gericht op sociale reïntegratie, slaagt er niet in het risico dat seksueel gewelddadige predatoren voor de maatschappij stellen, voldoende te beperken. De wetgever is daarom van oordeel dat de beschermingsmaatregel van de internering, ter aanvulling van de straf dient te worden uitgebreid tot de groep van seksueel gewelddadige predatoren, om te vermijden dat zij na het beëindigen van hun straf in vrijheid zouden moeten worden gesteld.

8. Voorstel van wettelijke bepalingen³³

Artikel 1. Seksueel gewelddadige predatoren kunnen worden geïnterneerd volgens de procedure als voorzien voor de wegens misdaad of wanbedrijf veroordeelde personen die tijdens hun hechtenis in staat van krankzinnigheid of in een ernstige staat van geestesstoornis worden bevonden, die hen ongeschikt maakt tot het controleren van hun daden. Bijzondere bepalingen aangaande seksueel gewelddadige predatoren die onverenigbaar zouden zijn met overige bepalingen inzake de internering, hebben voorrang op vermelde overige bepalingen.

Artikel 2. Als gebruikt in deze wet:

(a.) ‘seksueel gewelddadige predator’ is de persoon die veroordeeld werd voor één of meerdere seksueel gewelddadige misdrijven en die volgens het verslag van een geneesheer-psychiater een geestelijke afwijking of persoonlijkheidsstoornis vertoont die het waarschijnlijk maakt dat hij in de toekomst nieuwe predatoire daden van seksueel geweld zal stellen, indien hij in vrijheid zou worden gesteld;

(b.) ‘geestelijke afwijking’ is een aangeboren of verworven persoonlijkheidskenmerk dat het gedragspatroon van de persoon zodanig beïnvloedt en hem dermate aanzet tot het plegen van seksueel gewelddadige misdrijven dat hij een bedreiging vormt voor het welzijn en de veiligheid van anderen;

(c.) ‘predatoir’ zijn daden waarvan personen het slachtoffer zijn die de dader niet kende of waarmee door de dader relaties werden aangegaan of onderhouden die hoofdzakelijk gericht waren op victimisering;

(d.) ‘seksueel gewelddadig misdrijf’ is:

(d.1.) aanranding van de eerbaarheid, met of zonder geweld of bedreiging gepleegd op de persoon of met behulp van de persoon van een kind beneden de volle leeftijd van veertien jaar;

33. De nummering van de artikelen heeft geen bijzonder belang. Aangezien er reeds plannen zijn om de Wet tot Bescherming van de Maatschappij te wijzigen (cf. de aanbevelingen van de Commissie-Dutroux) bestaat de kans dat de huidige nummering eveneens gewijzigd wordt. De logische plaats van een regeling voor seksueel gewelddadige predatoren is onmiddellijk voor het huidige Hoofdstuk VII van de Wet tot Bescherming van de Maatschappij (recidivisten en gewoontemisdadigers), na de regeling van de internering van veroordeelden. Indien de huidige nummering niet gewijzigd wordt, zou het allicht gaan om een nieuw artikel 21*bis* e.v., onder een nieuw Hoofdstuk VI*bis*. Eenvoudigheidshalve wordt in deze bijdrage een op zich staande nummering gehanteerd.

(d.2.) aanranding van de eerbaarheid, ongeacht de leeftijd van het slachtoffer, met geweld of bedreiging gepleegd, op voorwaarde dat minstens één van de bijzondere omstandigheden hierna opgesomd in het volgende artikel aanwezig zijn;

(d.3.) verkrachting gepleegd op de persoon van een kind beneden de volle leeftijd van veertien jaar;

(d.4.) verkrachting, ongeacht de leeftijd van het slachtoffer, op voorwaarde dat minstens één van de bijzondere omstandigheden hierna opgesomd in het volgende artikel aanwezig zijn;

(d.5.) het plegen van een aanslag tegen de zeden door het aanzetten van minderjarigen tot ontucht teneinde andermans driften te voldoen of tot prostitutie, op voorwaarde dat de minderjarige de volle leeftijd van veertien jaar niet bereikt heeft;

(d.6.) het plegen van een aanslag tegen de zeden door het aanzetten van een minderjarige die de volle leeftijd van veertien jaar bereikt heeft tot ontucht ten einde andermans driften te voldoen of tot prostitutie, met uitzondering van het geval waarin de minderjarige door list of anderszins heeft doen geloven meerderjarig te zijn.

Artikel 3. De aanwezigheid van een of meerdere van volgende omstandigheden kan steeds, of moet noodzakelijkerwijze indien vereist door het voorgaande artikel, in acht worden genomen bij de beoordeling of een persoon in aanmerking komt voor internering als seksueel gewelddadige predator:

(a) er is een leeftijdsverschil van ten minste vijftien jaar tussen de persoon van de dader en het slachtoffer;

(b) de persoon van de dader werd reeds twee of meerdere malen veroordeeld voor seksueel gewelddadige misdrijven of andere zware geweldmisdrijven;

(c) het seksueel gewelddadige misdrijf werd gepleegd op de persoon van verschillende slachtoffers;

(d) de persoon van de dader heeft een of meerdere misdrijven gepleegd waarin hij een of meerdere slachtoffers heeft gefolterd, opgesloten, of op rituele wijze heeft misbruikt;

(e) de persoon van de dader heeft een of meerdere misdrijven gepleegd waarin hij een of meerdere slachtoffers heeft gedood, ernstig verwond, of heeft blootgesteld aan een ernstig gevaar voor zwaar fysiek letsel.

9. Slotbeschouwingen

De voorgestelde wetsbepalingen zijn zodanig geformuleerd dat ze eenvoudigweg kunnen worden ingevoegd in de bestaande Wet op de Bescherming van de Maatschappij. De systematiek is zodanig ontworpen dat zij ongewijzigd kan blijven indien de Commissie tot Bescherming van de Maatschappij zou worden afgeschaft, of indien de taak die de Minister van Justitie thans vervult inzake internering en voorlopige invrijheidstelling, zou worden overgedragen aan een ander orgaan. De voorgestelde omschrijving is nauwkeurig en limitatief genoeg opdat een internering

van seksueel gewelddadige predatoren slechts mogelijk is in relatief zeldzame gevallen.

De elementen (d.5.) en (d.6.) uit artikel 2 van het voorstel richten zich op de eerste plaats op producenten van kinderpornografisch materiaal. Het lijkt wenselijk activiteiten van deze personen zo effectief mogelijk te bestrijden en te voorkomen.³⁴

De opgesomde concrete omstandigheden zijn zodanig geformuleerd dat uitsluitend zeer ernstige omstandigheden aan de definitie kunnen beantwoorden. Het aanhalen van dergelijke concrete omstandigheden sluit aan bij onze rechtstraditie. Bij wijze van voorbeeld wordt verwezen naar artikel 376 van het Strafwetboek inzake verkrachting en aanranding van de eerbaarheid, waarin het veroorzaken van de dood en het voorhanden zijn van opsluiting of lichamelijke foltering aangehaald worden als omstandigheden die de straf verzwaren.

Het invoeren van een internering, ter aanvulling van de straf, voor de nauwkeurig omschreven categorie van seksueel gewelddadige predatoren, lijkt een belangrijke stap ter verfijning van ons rechtsstelsel. Het gaat bovendien om een stap die door een relatief kleine ingreep kan worden voltooid, zonder de bestaande systematiek van ons recht te verstoren. Hoewel het gaat om een vrij eenvoudige ingreep, gaat het m.i. wel om een stap die essentieel is bij het uitvoeren van hervormingen gericht op een betere bescherming van onze kinderen.

Kris WAGNER
Advocaat

34. De wetgever gaf aan deze bekommernis reeds uiting door de invoering van artikel 383*bis* Sw. (ingevoerd bij Wet van 13 april 1995 houdende bepalingen tot bestrijding van de mensenhandel en van de kinderpornografie, *B.S.*, 25 april 1995). Zie over deze wet en over de wijzigingen van Boek II van het Strafwetboek, gericht op een betere bescherming van minderjarigen tegen seksueel geweld d.m.v. strengere straffen: L. STEVENS en D. DEWANDELEER, 'De zedenwetten van 27 maart en 13 april 1995', *A.J.T.*, 1997-98, Dossier nr. 1, 1-36.